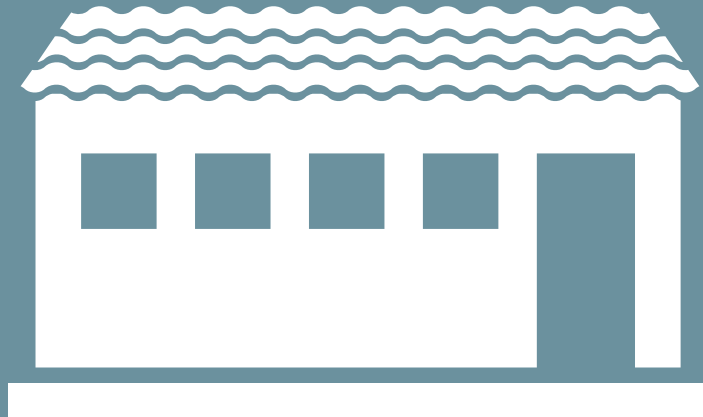

אסבסט

ASBESTOS

מהו אסבסט?

אסבסט הוא שם כולל הניתן לקבוצה של 6 מינרלים סיביים, בעלי מבנה גבישי בצורה של סיבים מיקרוסקופיים דקים, ארוכים ונפרדים, הנבדלים זה מזה בהרכבם. סיבי האסבסט אינם מסיסים במים ואינם מתאדים, הם עמידים בפני אש, חום, קורוזיה, כוח מכני חזק, כימיקלים, פירוק ביולוגי ומאופיינים באורך חיים רב.

תכונות ייחודיות אלה, בשילוב מחיר נמוך, הן שהביאו את האסבסט לשימוש במגוון רחב ביותר של חומרי בידוד תרמי, בידוד אקוסטי, חומרי חיכוך וחומרי בנייה במשך תקופה של מעל ל-100 שנה.

אסבסט מוגדר כאבק מזיק, כחומר מסוכן וכמזהם אוויר. על פי הוראות החוק בישראל ובדומה למדינות מערביות, חל איסור על ייצור, ייבוא, מסחר או כל שימוש חדש באסבסט או בפסולת אסבסט.

קימת אבחנה בין אסבסט-צמנט ואסבסט פריך. אסבסט-צמנט הוא מוצר המכיל תערובת של אסבסט ומלט במצב קשיח (לרוב כ-10% סיבי אסבסט) ומשמש כחומר בניה במבני תעשייה, מבני ציבור, מבני חקלאות ומבני מגורים. החומר מעוצב כלוחות שטוחים או גליים המשמשים לכיסוי גגות וקירות, כצינורות מים וביוב, מרזבים, ארובות, רעפים, אדניות ומכלי מים. ההערכה היא כי בישראל למעלה מ-100 מיליון מ"ר של לוחות אסבסט-צמנט. אסבסט פריך הוא חומר המכיל אסבסט (מעל 1% ממשקל החומר), הניתן לפירור, כתישה או צמצום לאבקה על ידי לחץ ידני, כשהוא יבש. האסבסט הפריך שימש כבידוד תרמי בתעשייה, כבידוד אקוסטי, בכלי רכב ובציוד בצה"ל וכרכיב במוצרים ביתיים כמו פחליות בתנורי נפט, פלטות לשימוש על גבי כיריים במטבח ובמעבדה וכן שמיכות וכפפות עמידות לאש. החוק קובע חובת הסרה של אסבסט פריך בישראל בתקופה של עד 10 שנים, (אוגוסט 2021), ומטיל מגבלות מחמירות לגבי המשך השימוש במבנה עד להסרתו.

באוויר: סיבי האסבסט עלולים להשתחרר לאוויר מחומרים המכילים אסבסט. פוטנציאל שחרור סיבי אסבסט מחומר המכיל אסבסט פריך גדול באופן ניכר מזה של אסבסט-צמנט. שחרור של סיבי אסבסט לאוויר יהיה גם ממוצרי אסבסט פגומים, שבורים, שרופים או מתפוררים. סיבי אסבסט יכולים להימצא בקרבת מבנים המכילים מוצרי אסבסט העוברים הריסה או שיפוץ, או ליד אתר המכיל פסולת אסבסט שאינו מכוסה או מוגן בצורה נאותה בפני סחיפת סיבים על ידי הרוח. בתוך הבית, ריכוז האסבסט תלוי במצב האסבסט, האם מצב האסבסט תקין או שהוא בלויי, מתפורר ושבור, דבר המגביר פוטנציאל שחרור סיבים.

בקרע: בקרקעות הגליל המערבי פזורה פסולת אסבסט תעשייתית, שמקורה במפעל "איתנית" שעסק בייצור מוצרי אסבסט-צמנט בצפון נהרייה. הפסולת שימשה כמצע לדרכים ולשבילים, חלקה במצב מתפורר ובחלק מהאתרים האסבסט גלוי על פני השטח. המשרד להגנת הסביבה מוביל פרויקט חסר תקדים לניקוי הקרקעות מאסבסט פריך, עד דצמבר 2013 פונתה פסולת מזוהמת באסבסט בהיקף של כ-55,000 קוב ונוקו 159 אתרים.

צורת החשיפה העיקרית היא שאיפת סיבי אסבסט המרחפים באוויר. סיבים אלה נפלטים ממוצרי אסבסט פריך או ממוצרי אסבסט-צמנט שלא במצב תקין.

אנשים העובדים באסבסט או עם מוצרים המכילים אסבסט (למשל עובדי בידוד, עובדים המבצעים עבודות להסרת אסבסט, חיילים העוסקים בהחלפת רפידות ובלמים בצה"ל ועובדים המבצעים תחזוקה במוצרי אסבסט), ללא הגנה נאותה, עלולים להיחשף לרמות גבוהות בהרבה של סיבי אסבסט באוויר.

הסוכנות הבינלאומית למחקר בנושא סרטן (IARC - International Agency for Research on Cancer) מסווגת את האסבסט על כל צורותיו כחומר מסרטן וודאי בבני אדם והגורם לסרטן של רקמת הריאות ולמזותליומה (mesothelioma) - סרטן של הקרום המקיף את הריאה ואברים פנימיים אחרים. מחלות אלה מופיעות שנים אחדות לאחר החשיפה והן בדרך-כלל מחלות קטלניות. האסבסט נקשר גם למחלות סרטן של הלוע והשחלות.

עיקר התחלואה הקשורה לאסבסט הנה תוצאה של חשיפה תעסוקתית של עובדים שעבדו במפעלי אסבסט, מכרות או פועלי בניין שניסרו אסבסט-צמנט לאורך שנים. כמו-כן, ידוע גם על מקרים של תחלואה במחלות הקשורות לחשיפה סביבתית לאסבסט, כמו תושבים שגרו בסמוך למפעלי אסבסט, או אנשים שנחשפו לאסבסט-פריך במקום מגוריהם וכן בני משפחה של עובדים באסבסט. שינויים בקרום המקיף את הריאה,

היכן נמצא החומר
בסביבה בישראל
בשכיחות גבוהה?

דרכי חשיפה
עיקריות

השפעות בריאותיות

תופעה המכונה pleural plaque, שכיחים באנשים שנחשפו במסגרת עבודתם לאסבסט ולעתים באנשים המתגוררים בסמיכות לאזורים בהם קיים ריכוז גבוה של אסבסט בסביבה. שינויים אלה של הקרום המקיף את הריאה אינם גורמים בד"כ לקשיי נשימה וקיימות עדויות סותרות באשר ליכולתם לגרום מחלות קשות בעתיד. היות שהמחלות הקשורות לחשיפה לאסבסט מופיעות עד 40 שנה ויותר מן החשיפה, מי שנחשפו לאסבסט בגיל צעיר יכולים לחלות בשכיחות גבוהה יותר מהנחשפים בשלב מאוחר יותר של חייהם.

עישון סיגריות וחשיפה לאסבסט מגבירים את הסיכון לחלות בסרטן הריאה.

המלצות לציבור

- ✓ הדרך החשובה ביותר להקטין את החשיפה לאסבסט היא מודעות לחלקי מבנה העשויים אסבסט-צמנט בבית (גגות, קירות ארובות וצנרת) ושמירתם במצב תחזוקה תקין. יש להימנע באופן מוחלט מפעולות שיוף, ליטוש, קידוח, ניסור, חיתוך והשחזה של מוצרים העשויים אסבסט כיוון שפעולות אלה גורמות לשחרור סיבי אסבסט לאוויר.
- ✓ במקרה שהאסבסט אינו תקין או שעולה הצורך לפרקו, יש לפנות לקבלן אסבסט בעל רישיון בתוקף מאת המשרד להגנת הסביבה, ולהגיש באמצעותו בקשה להיתר עבודת אסבסט למשרד להגנת הסביבה. רשימת הקבלנים מפורסמת באתר המשרד להגנת הסביבה.
- ✓ מוצרים ומבנים במצב שלם ולא מתפורר המכילים אסבסט-צמנט והמצויים בביתכם ובקרבתכם מומלץ לצבוע בצבע שמכיל דבק ועמיד בפני מים למניעת שחרור סיבים לאוויר בהתאם להנחיות שפרסם המשרד להגנת הסביבה.
- ✓ אדם שבמקום שבבעלותו יש מפגע אסבסט (שחרור סיבי אסבסט לאוויר) ינקוט באמצעים לעצירת המפגע, ימנע כניסת אנשים למעט כוחות הצלה ופיקוח וידווח למשרד להגנת הסביבה.
- ✓ במידה ונתקלת במפגע אסבסט יש לדווח לרשות המקומית או למשרד להגנת הסביבה.
- ✓ באם בסמיכות למקום מגוריך / עבודתך מתבצעת עבודה להסרת אסבסט, דרוש לראות היתר לעבודה מאת המשרד להגנת הסביבה, הימנע משהיה ממושכת בסמיכות לאתר העבודה, סגור חלונות ודלתות של המבנה הפונים לכיוון אתר העבודה והימנע מפתחת מזגנים היונקים אויר חיצוני.